

Vraag nr. 132
van 29 juni 1998
van mevrouw MARIJKE DILLEN

*Interculturele bemiddeling gezondheidszorg –
Evaluatie*

In 1991 werd door de Vlaamse regering het project "Interculturele bemiddeling in de gezondheidszorg" opgestart, waarbij Turkse en Marokkaanse vrouwen werden opgeleid en tewerkgesteld als intercultureel bemiddelaar in de gezondheidszorg. Dit project loopt vandaag nog steeds.

1. Kan de minister mij per jaar sinds 1991 de resultaten van dit project geven ? Hoeveel migrantenvrouwen werden op deze basis tewerkgesteld en in welke instellingen ?
2. Kan de minister mij per jaar sinds 1991 een overzicht geven van de financiële kostprijs van dit project ?
3. Heeft de Vlaamse regering nog andere soortgelijke projecten opgestart ? Zo ja, welke ?

Antwoord

1. De evolutie van het project interculturele bemiddeling in de gezondheidszorg en de resultaten op het vlak van de tewerkstelling van de interculturele bemiddelaars in de gezondheidszorg verliep als volgt.
 - a) Een eerste overeenkomst werd afgesloten op 19 december 1990, tussen enerzijds het Vlaams Centrum Integratie Migranten (VCIM) en anderzijds de gemeenschapsministers van Volksgezondheid, van Tewerkstelling, van Welzijn en Gezin en van Onderwijs. De overeenkomst had betrekking op de periode 1 januari 1991 tot en met 31 december 1993.

De opdrachten werden als volgt verdeeld.

- VCIM is werkgever van de interculturele bemiddelaars en staat in voor de algemene leiding en coördinatie. De initiatiefnemer, het Centrum Etnische Minderheden en Gezondheid, wordt opgenomen in het beheersorgaan van VCIM.
- Volksgezondheid financiert de kosten voor de algemene coördinatie : dit wil zeggen een halftijdse coördinator en een voltijdse administratieve kracht, de wer-

kingskosten en een gedeelte van de verplaatsingskosten van de interculturele bemiddelaars.

- Tewerkstelling stelt progressief 50 arbeidsplaatsen ter beschikking in het kader van het gesco-stelsel.
- Welzijn en Gezin stelt 2,5 VTE-personeelsleden ter beschikking van VCIM, de regionale en lokale integratiecentra en biedt huisvesting aan de algemene coördinatriceel en de regionale en lokale gezondheidsbegeleiders.
- Onderwijs voorziet in geëigende opleidingsmogelijkheden. Er wordt naar gestreefd om op termijn een specifieke opleiding uit te bouwen, die de bemiddelaars de mogelijkheid biedt een A2-diploma te behalen via Sociale Promotie.

In de periode van de eerste overeenkomst worden in 1991, 1992 en 1993 respectievelijk 19, 17 en 17 interculturele bemiddelaars opgenomen in het project (zie tabel). Gedurende deze periode wordt gestart met de opleiding van drie jaar en een tewerkstelling in de stageplaatsen. De stages en tewerkstellingen vinden plaats in uiteenlopende gezondheidsinstellingen. De bemiddelaars zijn op vaste tijdstippen aanwezig ; de duur van de aanwezigheid varieert van een halve dag per maand tot anderhalve dag per week. De belangrijkste tewerkstellingsplaatsen zijn : Kind en Gezin, de algemene en universitaire ziekenhuizen, de equipes medisch schooltoezicht, een aantal huisartsenpraktijken, revalidatiecentra en integratiecentra.

Naast een vaste aanwezigheid voor interculturele bemiddeling in een aantal voorzieningen wordt er eveneens een beroep gedaan op de interculturele bemiddelaars via het oproepsysteem.

- b) Eind 1993 werd, voor de periode van 1 januari 1994 tot en met 31 december 1996, een tweede overeenkomst afgesloten tussen enerzijds VCIM en anderzijds de Vlaamse ministers van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden, van Financiën, Begroting en Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin, en van Onderwijs en Ambtenarenzaken.

De opdrachten voor VCIM en onderwijs blijven ongewijzigd ; vanuit Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden (incl. de bevoegd-

heid voor de preventieve gezondheidszorg) krijgt het VCIM de nodige middelen om de algemene coördinatie op te nemen. Er wordt voorbereidend gewerkt aan een reguliere tewerkstelling van de interculturele bemiddelaars. Daarnaast worden gesco's ter beschikking gesteld van VCIM in het kader van het veralgemeend gesco-stelsel en een toelage voor de financiering van de kosten verbonden aan de omkadering van het gesco-project 8.008. Vanuit Welzijn worden 4 VTE (in plaats van 2,5) gezondheidscoördinatoren ter beschikking gesteld van het VCIM en van de regionale integratiecentra.

Gedurende de periode van de tweede overeenkomst is er geen verdere uitbreiding van het contingent van interculturele bemiddelaars. Een beperkt aantal interculturele bemiddelaars verlaat het project (zie tabel).

- c) Eind 1996 wordt de overeenkomst voor één jaar verlengd (t/m 31 december 1997). De betrokken partijen VCIM en de Vlaamse ministers van Tewerkstelling, van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid en van Welzijn en Gezin, beslisten dat de tewerkstelling van 4 regionale coördinatoren, verlengd tot 31 maart 1998 (Welzijn), in de overeenkomst moet worden opgenomen. Voor de centrale coördinatiefunctie werd een bedrag van 2.119.296 fr. vastgelegd (begroting Gezondheidsbeleid) voor het werkjaar 1997, en werd er een gescosubsidiëring voor 25 VTE-bemiddelaars voorzien.

In de overeenkomst wordt gestipuleerd dat in deze periode een oplossing moet worden gevonden voor de structurele verankering van de bemiddelaars in de reguliere gezondheidsvoorzieningen.

In de loop van 1997 worden 21 bemiddelaars bij Kind en Gezin (buiten het VCIM-project) tewerkgesteld. Voor 15 van deze 21 betreft het een halftijdse tewerkstelling bij Kind en Gezin en een halftijdse betrekking binnen het gezondheidsproject. Eind 1997 zijn er 32 interculturele medewerkers (=22VTE) op contractuele basis opgenomen in het personeelsbestand van Kind en Gezin. Als voorwaarde voor werving geldt het bezit van een attest van VCIM inzake opleiding "Interculturele bemiddeling in de gezondheidszorg". De interculturele medewerkers zijn ingeschaald op niveau C111 indien zij tevens in het bezit zijn van een diploma hoger secundair, of op niveau D111 (als overgangsmaatregel, met mogelijkheid tot niveauverhoging

wanneer diploma hoger secundair wordt behaald).

Eind 1997 zijn er nog 22,5 VTE of 31 personen als interculturele bemiddelaars tewerkgesteld bij VCIM. Hierin zijn de centrale en regionale coördinatoren niet inbegrepen (5 VTE). De tewerkstellingsplaatsen zijn zeer uiteenlopend. Het merendeel (ongeveer 2/3) van de interculturele bemiddeling gebeurt in algemene of universitaire ziekenhuizen. Daarnaast wordt vooral door de équipes medisch schooltoezicht en huisartsen een beroep gedaan op de interculturele bemiddelaars (samen ongeveer 20 % van het aantal bemiddeling). Andere tewerkstellingsplaatsen zijn de psychiatrische ziekenhuizen, de thuisgezondheidszorg en de centra voor geestelijke gezondheidszorg.

De bemiddelingen gebeuren voor het merendeel binnen een vaste tewerkstellingsplaats (85 %). Binnen het project worden in de loop van 1997 zeven bemiddelaars aangevraagd ter vervanging van een aantal die het project hebben verlaten.

Door het federale ministerie van Volksgezondheid, Leefmilieu en Sociale Zaken is een experiment gestart naar de mogelijke integratie en financiering van interculturele bemiddelaars in het kader van de ziekenhuizen. Sinds april 1997 zijn er 3 voltijdse plaatsen bezet door 4 personen. Deze zijn niet gerecrueteerd uit het project, maar uit de OSP-opleiding (onderwijs voor sociale promotie) Intercultureel Werk, richting Gezondheidszorg. De Foyer heeft eveneens 2,5 voltijdse contracten die ressorteren onder het federaal ziekenhuisproject. Voor Vlaanderen gaat het dus om 5,5 voltijdse plaatsen.

- d) Begin 1998 wordt tussen de Vlaamse Gemeenschap, vertegenwoordigd door de Vlaamse minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, en het VCIM een overeenkomst afgesloten die de reguliere tewerkstelling beoogt van de interculturele bemiddelaars die op 31 december 1997 door VCIM zijn tewerkgesteld. De overeenkomst loopt van 1 januari 1998 tot en met 31 december 1998.

De reguliere tewerkstelling dient te worden gezocht in instellingen en verenigingen die actief zijn in de preventieve en curatieve gezondheidssector (onder meer de recent

opgerichte structuren van lokaal gezondheidsoverleg, de Logo's). Het VCIM wordt met deze opdracht belast. De laatste maanden worden de mogelijkheden voor een tewerkstelling van de interculturele bemiddelaars besproken op de onderhandelingen over de hervorming MST/PMS tot centra voor leerlingbegeleiding.

Op 15 september 1998 zijn binnen het project nog 21 VTE of 28 interculturele bemiddelaars tewerkgesteld.

Tabel : tewerkstelling interculturele bemiddelaars gezondheidszorg tussen 1991-1998

Jaar (op 31/12)	Interculturele bemiddelaars		Regionale coördinatoren		Centrale coördinatoren		
	VTE	Aantal personen	VTE	Aantal personen	VTE	Aantal personen	
1991	19	19	4	5	2,5	3	40 % Tu. 60 % Ma.
1992	36	36	5,5	7	2,5	3	50 % Tu. 50 % Ma.
1993	53	53	8	9	2,3	3	53 % Tu. 45 % Ma. 2 % Ita.
1994	50,2	51	5,5	8	2,2	4	57 % Tu. 41 % Ma. 2 % Ita.
1995	47,3	50	5,5	8	2,75	5	59 % Tu. 39 % Ma. 2 % Ita.
1996	40,7	44	4	5	2	3	57,5 % Tu. 40 % Ma. 2,5 % Ita.
1997	22,5	31	4	5	1	2	45 % Tu. 49 % Ma. 6 % Ita.
1998 (op 15/9/98)	21	28	3,5	4	1	2	44 % Tu. 50 % Ma. 6 % Ita.

In totaal gaat het om 73 mensen die in het project hebben gewerkt. Acht daarvan hebben slechts tijdelijk in het project gewerkt (vervangingen of kortdurende contracten) en hebben het opleidingsprogramma dus niet volledig doorlopen. Bij de interculturele bemiddelaars waren alle aanwervingen vrouwen, behalve één Turkse man, die nog altijd in het project werkt. Bij de regionale coördinatie is één Marokkaanse man werkzaam geweest.

2. Het project werd in het verleden vanuit verschillende programma's gesubsidieerd.

- Tewerkstelling subsidieert : de wedden van de interculturele bemiddelaars via een gesco-statuut ;
- Welzijn : de regionale coördinatoren ;
- Gezondheidsbeleid : de centrale coördinatie.

Wat het overzicht van de kostprijs betreft, kunnen er enkel gegevens worden meegedeeld inzake subsidies die binnen de begroting van Volksgezondheid werden verleend. Voor het werkingsjaar 1998 worden de weddekosten van interculturele bemiddelaars eveneens binnen de begroting van Volksgezondheid opgenomen.

Volgende bedragen werden vastgelegd :

- 1991 : 2.239.380 (begroting 1991, sectie 59, ba 12.22)
- 1992 : 2.660.293 (begroting 1992, sectie 59, ba 12.22)
- 1993 : 3.635.879 (begroting 1994, pr. 42.2, ba 12.22)
- 1995 : 3.601.529 (begroting 1995, pr. 42.2, ba 12.22)
- 1996 : 3.413.344 (begroting 1996, pr. 42.2, ba 12.20)
- 1997 : 2.119.298 : 1.566.972 (begroting 1996, pr. 42.2, ba 12.22), en 552.324 (begroting 1997, pr. 42.2, ba 33.29)
- 1998 : 29.500.000 (begroting 1998, pr. 42.2, ba 33.52)

3. In antwoord op de vraag naar soortgelijke projecten kan ik verwijzen naar de tewerkstelling van interculturele bemiddelaars in de gezondheidszorg in het kader van het Vlaams Fonds voor de Integratie van Kansarmen en het Sociaal Impulsfonds. Het betreft hier echter een beperkt aantal personen. Verder loopt er binnen het Brussels Gewest een project dat analoog is aan dat binnen VCIM en dient het bovenver-

melde federale project binnen de algemene ziekenhuizen nog te worden vermeld.

Een overzicht van soortgelijke projecten buiten de gezondheidszorg kan ik niet geven. Wel heb ik weet van de tewerkstelling van interculturele bemiddelaars in de domeinen van de bijzondere jeugdzorg, de PMS-centra en het sociaal-cultureel werk. Bijkomende gegevens dienen aan de bevoegde ministers te worden gevraagd.